

Принципи підприємницької діяльності

Підприємницька діяльність ґрунтується на таких основних принципах:

1. **Економічна свобода**, що передбачає вільний вибір діяльності, залучення на добровільних засадах до здійснення підприємницької діяльності майна та коштів юридичних осіб і громадян; самостійне формування програми діяльності та вибір постачальників і споживачів виготовленої продукції.

Вона включає наступні елементи:

- встановлення цін у відповідності до законів ринку та економічної доцільності;

- вільний найм працівників, залучення і використання матеріально-технічних, фінансових та природних ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством;

- вільне використання прибутку, що залишається після сплати податків та штрафів;

- самостійне здійснення підприємцем (юридичною особою) зовнішньоекономічної діяльності з використанням належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

2. **Економічна зацікавленість**. Головною рушійною силою підприємницької діяльності є **інтерес**. Підприємець працює заради збільшення власних доходів і його активність тим вища, чим більший обсяг очікуваної вигоди.

3. **Економічна відповідальність**. Даний принцип передбачає те, що суб'єкти підприємництва в разі невдачі відшкодовують всі збитки особам, з якими вони мають ділові стосунки, і несуть майнову та іншу визначену законом відповідальність.

4. **Принцип еквівалентності обміну**. Поняття економічності адекватне поняттю еквівалентності. Підприємництво може розвиватись лише в умовах еквівалентності обміну. Тобто, коли результат виробництва та прибутку, які він приносить, виправдовують витрати на його продукування.

5. **Принцип порівняльних переваг**, що полягає в можливості альтернативного використання ресурсів для отримання різних розмірів прибутку. Мета підприємця – визначити таку комбінацію доступних ресурсів, яка принесе йому найбільший прибуток.

6. **Ризикованість**. Підприємницька діяльність є ризикованою за своєю суттю. Підприємницький ризик – це можливість втрати ресурсів чи неотримання доходів, що не можуть бути покриті за рахунок наявних на певний момент коштів. В той же час ризик може бути для підприємця джерелом прибутку. До проблеми ризику слід підходити з двох позицій: *оцінки ризику та управління ризиками*.

7. **Конкуренція**. Економічна діяльність здійснюється при наявності певних, відповідних її сенсу відносин, сутність яких відображає конкуренція. В сучасному розумінні її трактують як суперництво, боротьбу за досягнення

результатів. Конкуренція виступає як особливий тип взаємовідносин між ринковими агентами, що характеризується постійним прискоренням процесу оновлення в усіх сферах відтворювального процесу, прагненням першим досягти успіху.

Виділяють декілька моделей конкуренції: **вільна (досконала) конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія** (детальніше їх розглядом займається економічна теорія). В реальній економіці, як правило, ці моделі існують у взаємозв'язку, хоча в кожному окремому секторі може домінувати лише один із них. Особливо це залежить від рівня прояву *економічних зв'язків* (внутрішньогалузевого, галузевого, міжгалузевого, міжнародного).

Конкуренція спонукає до опрацювання стратегії і тактики поведінки господарюючих суб'єктів (підприємців), як таких, що спрямовані на постійний пошук нового, рух вперед, маневрування поміж різними видами ризику. Таким чином, вони забезпечують не тільки виживання, але й отримання максимального прибутку, і, в кінцевому підсумку, – соціально-економічний розвиток суспільства.

Конкуренція між підприємцями є джерелом інновацій (нововведень). Разом з тим, конкуренція – могутній механізм “природного відбору” підприємців. Тому важливим принципом підприємницької діяльності є конкурентоспроможність її результатів – вироблених товарів та наданих послуг.

8. Ринковість. Ринок являє собою сукупність відносин між господарськими одиницями та споживачами, що виступають як продавці й покупці. Їх мета – взаємодія попиту і пропозиції на конкретні групи товарів. Відповідно до цього ринок виконує 4 базові функції:

- **надає інформацію** про ціну, якість, кількість товару, умови угод, та перерозподіляє національний дохід поміж різними секторами економіки, що створюється на різних видах ринку в межах загальнонаціональної ринкової системи;

- при зміні попиту на різні групи товарів відбуваються **переливи факторів виробництва** до інших сфер їх застосування. Таким чином, прослідковується взаємозв'язок між ринками ресурсів, готової продукції, інвестиційних товарів та іншими видами ринків;

- **веде облік та враховує перспективи** на підставі прийняття рішень з урахуванням помилок минулого та ризиків майбутнього;

- забезпечує відтворення матеріальних передумов для дії об'єктивних економічних законів на підставі **узгодження потреб продавців та вимог покупців.**

9. Принцип обов'язкового застосування інжинірингу. **Інжиніринг** – це надання інженерно-консультаційних послуг щодо створення виробничих підприємств, об'єктів економічної інфраструктури та товаропросування, експлуатації устаткування і реалізації готової продукції, що надаються на комерційній основі.

10. **Принцип переважання малого підприємництва**, який гарантує розвиток та збереження ефективної конкуренції. Юридично, до малих належать підприємства з чисельністю працівників від 15 до 200 осіб, в залежності від галузі та виду діяльності. Притаманною рисою малого підприємництва є швидка обіговість коштів, а на цій основі – можливість його швидкого технічного переозброєння.

Використана література:

1. Яковенко Р. В. Технології продажу товарів / Роман Яковенко. – Кіровоград : Антураж А, 2003. – 212 с.

2. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – [Вид. 2-ге, випр.]. – Кіровоград : видавець Лисенко В.Ф., 2015. – 130 с.

3. Яковенко Р. В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.

Р. В. ЯКОВЕНКО,
к.е.н., доцент